

# OBSAH

<b>PŘEDMLUVA</b> .....	11
<b>ČÁST A</b>	
<b>VŠEOBECNÁ</b>	
<b>1. ÚVODEM</b> .....	13
<b>2. POJMY POUŽÍVANÉ V SOCIÁLNÍ POLITICE</b> .....	17
2.1 Úvodem o pojmech .....	17
2.2 Historické pojmy .....	17
2.3 Řád používaných pojmů .....	18
2.4 Pojem sociální politika .....	20
2.5 Pojmy sociální bezpečnost, sociální zabezpečení, social welfare a sociální ochrana .....	21
2.6 Pojmy sociální pojištění, sociální zaopatření, státní podpora a sociální pomoc .....	25
2.7 Pojem záchranná sociální síť .....	28
2.8 Pojem sociální služba .....	29
<b>3. GENEZE</b> .....	31
3.1 Obecně o genezi současné sociální politiky .....	31
3.2 Rodová solidarita .....	32
3.3 Autokratický paternalismus .....	33
3.4 Antický paternalismus a počátky solidarity .....	34
3.5 Charita a chudinská péče .....	37
3.5.1 Chudinská péče v Anglii .....	41
3.5.2 Chudinská péče ve Francii .....	41
3.5.3 Chudinská péče na německém území .....	42

3.5.4 Chudinská péče v Rakousku-Uhersku	43
3.5.5 Chudinská péče v Čechách	43
3.6 Osvícenství a přirozená lidská práva	43
3.7 Reziduální pojetí (liberální stát)	44
3.7.1 Pracovní zákonodárství	45
3.7.2 Soukromoprávní pojištění	45
3.7.3 Výměnek	46
3.7.4 Boj proti chudinským zákonům	46
3.8 Korporativní pojetí (sociálněprávní stát kontinentálního typu)	47
3.8.1 Svěpomocná solidarita	47
3.8.2 Institucionalizovaná solidarita	48
3.8.3 Povinné pojištění	50
3.8.4 Sociální demokraté	53
3.9 Institucionální pojetí (sociální stát)	54
3.9.1 Teoretické základy	55
3.9.2 České institucionální pojetí – národní pojištění	58
3.10 Novodobé návraty	62
3.10.1 Návrat k paternalismu	62
3.10.2 Neoliberalismus	64
3.10.3 Návraty k sociálnímu státu	67
3.11 Česká škola	68

## ČÁST B

### SUBJEKTY A OBJEKTY

<b>4. SUBJEKTY SOCIÁLNÍ POLITIKY</b>	<b>71</b>
4.1 Úvodem o subjektech a objektech	71
4.2 Sociální systémy jako subjekty sociální politiky	72
4.3 Stát jako sociální systém	77
4.4 Obec jako sociální subjekt	78
4.5 Nestátní organizace jako sociální subjekty	80
4.6 Mezinárodní organizace jako sociální subjekty	81
4.6.1 OSN a její agentury	82
4.6.2 Evropské struktury	83
4.6.3 Světové nestátní organizace	85
<b>5. OBJEKTY SOCIÁLNÍ POLITIKY</b>	<b>86</b>

# ČÁST C

## CÍLE

<b>6. CÍLE SOCIÁLNÍ POLITIKY</b> .....	89
6.1 Úvodem o cílech .....	89
6.2 Pomoc jako cíl .....	90
6.3 Povinnosti jako cíl .....	91
6.4 Realizace lidských práv jako cíl .....	91
6.4.1 Geneze formulování lidských práv .....	91
6.4.2 Všeobecná deklarace lidských práv (1948) .....	94
6.4.2.1 Občanská práva .....	94
6.4.2.2 Politická práva .....	95
6.4.2.3 Ekonomická práva .....	96
6.4.2.4 Sociální práva .....	96
6.4.2.5 Kulturní práva .....	97
6.4.2.6 Povinnosti občanů .....	97
6.4.2.7 Zajištění lidských práv .....	97
6.4.3 Mezinárodní pakty o lidských právech .....	97
6.4.4 Úmluva o právech dítěte (1989) .....	98
6.4.5 Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (1950) .....	100
6.4.6 Listina základních práv a svobod (1991) .....	101
6.5 Sociální práva člověka .....	101
6.5.1 Právo na práci .....	102
6.5.2 Právo na uspokojivé pracovní podmínky .....	104
6.5.3 Právo na přiměřenou životní úroveň .....	104
6.5.4 Právo na rodinu .....	106
6.5.5 Právo na sociální zabezpečení .....	106
6.5.6 Právo na svobodu sdružování .....	107
6.6 Formulace cílů – programy a projekty .....	107
<b>7. SOCIÁLNÍ DOKTRÍNA</b> .....	110

# ČÁST D

## PŘEDMĚT

<b>8. ÚVOD K PŘEDMĚTU SOCIÁLNÍ POLITIKY</b> .....	115
8.1 Obecně .....	115
8.2 Sociální prevence .....	118

8.3 Sociální události a sociální zabezpečení .....	118
8.4 Rehabilitace .....	121
<b>9. ZDRAVÍ A NEMOC JAKO SOCIÁLNÍ UDÁLOST .....</b>	<b>123</b>
9.1 Zdraví .....	123
9.1.1 Definice zdraví .....	123
9.1.2 Péče o zdraví .....	124
9.2 Nemoc .....	125
9.2.1 Pracovní schopnost .....	126
9.2.2 Pracovní neschopnost .....	127
9.3 Invalidita .....	127
9.3.1 Právní definice invalidity .....	129
9.3.2 Hmotné zabezpečení zdravotně postižených (invalidních) osob .....	131
<b>10. SOCIÁLNÍ UDÁLOSTI SPOJENÉ S RODINOU, MATEŘTVÍM A VÝCHOVOU DĚTÍ .....</b>	<b>133</b>
10.1 Všeobecně .....	133
10.2 Mateřství .....	134
10.3 Rodičovství .....	136
10.4 Výchova dítěte v rodině .....	136
10.5 Náhradní péče o dítě .....	138
10.6 Ostatní pomoc rodinám .....	138
10.7 Ochrana dětí a mládeže .....	139
10.8 Ochrana žen proti násilí .....	140
10.9 Ztráta živitele smrtí .....	140
<b>11. NEZAMĚSTNANOST JAKO SOCIÁLNÍ UDÁLOST .....</b>	<b>142</b>
11.1 Právo na práci a nezaměstnanost .....	142
11.2 Společenská pomoc nezaměstnaným .....	144
<b>12. STÁŘÍ JAKO SOCIÁLNÍ UDÁLOST .....</b>	<b>145</b>
12.1 Pojetí procesu stárnutí .....	145
12.1.1 Stárnutí jako biologický proces .....	145
12.1.2 Stárnutí a nemoc .....	146
12.1.3 Stáří a pracovní schopnost .....	146
12.2 Stáří a potřeby lidí .....	147
12.3 Čas a délka stáří .....	147

12.4 Gerontologie .....	149
12.5 Povaha společenského zabezpečení .....	149
12.6 Koncepce při stanovení důchodového věku .....	150
12.7 Zvýhodněné postavení žen .....	151
<b>13. CHUDOBA JAKO SOCIÁLNÍ UDÁLOST .....</b>	<b>152</b>
13.1 Obecně o chudobě .....	152
13.2 Pojetí chudoby .....	152
13.2.1 Absolutní chudoba .....	152
13.2.2 Relativní chudoba .....	153
13.2.3 Stav hmotné nouze .....	153
13.2.4 Stav sociální nouze .....	154
13.3 Měření hranice chudoby .....	154
13.4 Společenská pomoc chudým .....	155
<b>14. O SOCIÁLNÍ DEZINTEGRACI A VYLOUČENÍ JAKO SOCIÁLNÍ UDÁLOSTI .....</b>	<b>158</b>
14.1 Vymezení pojmu .....	158
14.2 Cíl sociální pomoci .....	158
14.3 Dezintegrace a chudoba .....	159

## ČÁST E

### SOUSTAVY NÁSTROJŮ

<b>15. SOUSTAVY .....</b>	<b>161</b>
15.1 Základní soustavy sociální ochrany .....	161
15.2 Základní soustavy sociálního zabezpečení .....	161
15.3 Soustavy sociálního pojištění (příspěvkové) nebo zaopatření (nepříspěvkové) .....	162
15.4 Soustavy sociální pomoci .....	166
15.5 Doplnkové soustavy v sociálním zabezpečení .....	167
<b>16. O ORGANIZACI SOCIÁLNÍCH SOUSTAV .....</b>	<b>169</b>
16.1 Obecně o organizaci sociálních soustav (sociální správa) .....	169
16.2 Veřejnoprávní sociální správa .....	170
16.2.1 Státní sociální správa .....	171
16.2.2 Samosprávní sociální správa .....	172

16.3	Soukromoprávní sociální správa	173
16.4	Sociální služby, státní správa a nestátní organizace	174
16.4.1	Koncese, licence, akreditace	174
16.4.2	Smlouvy	175
16.4.3	Daňové úlevy	175
16.4.4	Kontrola	175
<b>17.</b>	<b>NÁSTROJE</b>	<b>176</b>
17.1	Obecně o nástrojích sociální politiky	176
17.2	Regulace	177
17.3	Peněžité dávky	177
17.4	Věcné dávky	179
17.5	Služby	179
17.5.1	Sociální poradenství	181
17.5.2	Sociálněprávní ochrana	182
17.5.3	Pomoc v krizi	183
17.5.4	Pečovatelské služby (Home care)	183
17.5.5	Denní pobyty	183
17.5.6	Stravování	184
17.5.7	Provizorní, prozatímní nebo dočasné ubytování	185
17.5.8	Komunity	186
17.5.9	Zařízení pro občany společensky nepřizpůsobené	186
17.5.10	Ústavní sociální péče	186
17.5.11	Aktuální vývojové trendy sociálních služeb	187
17.6	Smluvní vztahy – kontraktace služby	187
17.7	Nátlak	188

## ČÁST F

### ZDROJE

<b>18.</b>	<b>ZDROJE FINANCOVÁNÍ</b>	<b>189</b>
18.1	Obecně o zdrojích	189
18.2	Stát	189
18.3	Samospráva (region, obec)	191
18.4	Zaměstnavatel	191
18.5	Občan-účastník	191

<b>19. ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ</b> .....	192
19.1 Financování fondovou technikou (kapitalizací) .....	192
19.2 Financování rozpočtovou technikou (průběžným financováním) .....	192
19.3 Dary (donace) .....	193
19.4 Financování základních systémů sociálního zabezpečení .....	193
19.5 Financování doplňkových systémů sociálního pojištění .....	194
19.6 Financování sociálních služeb .....	195
19.6.1 Úhrada od občana .....	195
19.6.2 Úhrada státem .....	196
19.6.3 Vztah státu a obce – úhrada od obce .....	196
19.6.4 Vztah státu (obce) k nestátnímu subjektu – úhrada od nestátního subjektu .....	197
19.6.5 Vztah státu a občana poskytujícího sociální služby .....	198

## ČÁST G

### SOCIÁLNÍ REFORMA

<b>20. SOCIÁLNÍ REFORMA</b> .....	199
20.1 Pojem .....	199
20.2 Objekty a předměty reformy .....	199
20.3 Strategie a metody reformy .....	200
<b>21. SOCIÁLNÍ REFORMA V POSTKOMUNISTICKÉ EVROPĚ</b> .....	202
21.1 Dědictví minulého režimu .....	202
21.1.1 Pojetí sociální ochrany .....	202
21.1.2 Rozdělování ekonomicky činným osobám .....	202
21.1.3 Rozdělování ekonomicky nečinným osobám .....	204
21.2 Problémy přechodného období .....	206
21.3 Nutné změny systémů sociálních dávek .....	208
21.4 Podobnosti a rozdíly .....	211
21.5 Možné přístupy k reformě .....	212
<b>22. O ČESKÉ SOCIÁLNÍ REFORMĚ</b> .....	216
22.1 Sociální politika československé federace v letech 1989–1990 .....	216
22.2 Sociální program českého státu v letech 1992–1996 .....	221
22.3 Sociální politika státu v letech 1996–1998 .....	225
22.4 Sociální politika státu po volbách 1998 .....	227

# ČÁST H

## TRENDY

<b>23. TRENDY V EVROPSKÉ SOCIÁLNÍ POLITICE</b> .....	229
23.1 Úsilí o všeobecnost (univerzalitu) sociální ochrany .....	230
23.2 Úsilí o úplnost (komplexnost) sociální ochrany .....	231
23.3 Úsilí o přiměřenost (adekvátnost) .....	232
23.4 Úsilí o jednotnou sociální ochranu (uniformitu) .....	234
23.5 Úsilí o adresnost (cílenost) opatření sociální ochrany .....	236
23.6 Úsilí o harmonizaci, konvergenci a integraci .....	237
23.7 Nejnovější trend: sociální ochrana diverzifikací soustav .....	237
23.7.1 První pilíř systému .....	238
23.7.2 Druhý pilíř systému .....	240
23.7.3 Třetí pilíř systému .....	241
ODKAZY .....	243
POUŽITÁ LITERATURA .....	253
SOCIAL POLICY – THEORY AND INTERNATIONAL EXPERIENCE .....	257
Dovětek k 1. vydání .....	259
Dovětek k 2. vydání .....	262